

Weiden in een maaisnede

Ado Bloemendal: 'Met pure grazing vergroot je de marge en verlaag je de variabele kosten'

In navolging van melkveehouders in de lagekostenlanden Ierland en Nieuw-Zeeland werkt een aantal Nederlandse veehouders volgens het 'puregrazingsysteem'. Seizoensafkalving, minder loonwerkkosten en melk uit weidegras moeten zorgen voor een hoger saldo.

Melkveehouders in Nieuw-Zeeland en Ierland zijn kostprijskampioenen. De veehouders in deze zuivelexportlanden hebben te maken met lage melkprijzen en om deze het hoofd te bieden hebben ze een bedrijfssysteem ontwikkeld met lage kostprijzen. Centraal daarbij staat het intensieve beweidingssysteem met seizoensafkalving, waarbij koeien jaarrond grazen en niet tot nauwelijks worden bijgevoerd. Dit beweidingssysteem heet 'pure grazing'. Sinds een aantal jaren bestaat hiervoor ook groeiende belangstelling in Nederland. Oud-melkveehouders Ado en Karoline Bloemendal uit Den Ham zijn hier-

van mede de stuwende krachten. 'Het is een natuurlijke manier van melk produceren die voor veehouder, koe, consument en omgeving voordeel oplevert', stelt Ado Bloemendal, die het systeem in Nederland introduceerde. Met zijn adviesbedrijf met de naam Pure Graze Agro Managementadvies begeleidt hij ongeveer vijftien melkveebedrijven. 'Het uitgangspunt bij natuurlijk werken,' zoals Bloemendal het beweidingssysteem noemt, 'is de boekhouding van het bedrijf. Met dit systeem van weidegang zorg je voor een grotere marge en breng je de variabele kosten voor loonwerk, arbeid en voer flink naar beneden.'

Het basisprincipe van pure grazing is eenvoudig: probeer de melkproductie van de koe zo goed mogelijk aan te passen aan het aanbod van het gras. Dat betekent dat in het voorjaar, als de grasgroei maximaal is, de koeien in de piek van de melkproductie moeten zijn. In de herfst- en winterperiode moeten de koeien juist hoogdrachtig zijn of droogstaan omdat de grasgroei dan minimaal is.

Knop moet om

'Het meest ideaal is inderdaad een voorjaarskalvende veestapel', legt Karoline uit. 'Dat is in Nederland erg ongebruikelijk met de wintermelktoeslag, maar we begeleiden een bedrijf dat bij de omschakeling naar dit beweidingssysteem de helft van de koeien verkocht en voorjaarskalvende koeien aankocht', vult Ado aan. 'Dat werkt het best. We hebben gemerkt dat het bij veehouders die langzaam omschakelen, moeilijk is om voldoende afstand te nemen van het oude

Ado en Karoline Bloemendal: 'Door in te scharen in lang gras profiteer je van de maximale grasgroei'

bedrijfssysteem dat ze gewend waren. Niet alleen het beweidingssysteem, ook de denkwijze achter natuurlijk werken is anders.'

Een melkveerantsoen dat op een (beperkte) gift van krachtvoer en volop weidegras is gebaseerd, zorgt voor een andere productie en misschien ook wel een andere koe. 'Veel veehouders leven

met het idee dat het inkomen afhankelijk is van de hoogte van de melkproductie per koe. Dat is een foute redenatie', vindt Ado. 'Maar omdat dit jarenlang is verkondigd door adviseurs en media is er zo weinig ruimte om anders te denken, om iets anders te doen.'

De ervaring van Bloemendal is dat bij het systeem van natuurlijk weiden in Nederland een productie tussen de 6000 en 7500 kg melk per koe goed haalbaar is. 'Veehouders kijken veel naar elkaar en iedereen heeft ook heel snel een oordeel klaar. Natuurlijk werken, pure grazing, zorgt inderdaad voor een ander aanzicht van de weiden. De koeien grazen in langer gras en laten veel restgras staan. Niet alleen de koeien moeten wennen aan het systeem, ook bij de veehouder moet een knop om.'

Weidesnede tot 4000 kg ds

Volgens Bloemendal is de situatie op de Nederlandse bedrijven prima geschikt om koeien het jaar rond te laten weiden. 'De belangrijkste eis is een goede huiskavel, rondom de melkput moet voldoende land liggen om te beweiden.' Grondsoort is van minder belang, al is pure veen-

grond onder bepaalde omstandigheden niet geschikt om te beweiden met zwaar rundvee. Het meest praktisch zijn bedrijven met diverse grondsoorten, zodat je naargelang de weersomstandigheden kunt kiezen waar de koeien weiden', legt Karoline uit. Bloemendal adviseert stripgrazen waarbij de draad vijf tot zeven keer per dag verzet kan worden. 'Door de koeien steeds een baan vers gras te geven creëer je een hoge voeropname.' Opvallend is het late inschaarmoment: minimaal 2500 kg droge stof per hectare. 'Maar ook met 4000 kg ds scharen we nog in.' Bloemendal legt uit dat koeien ook snel worden uitgeschaard, waarbij er nog gerust 2000 kg droge stof per hectare kan staan. 'Daar moeten veehouders het meeste aan wennen. Maar op deze manier profiteer je het beste van de grasgroei. Het is geen verlies als je uitschaart bij lang gras, het is juist de eerste winst, een groeivoorsprong. Een koe graast in lagen, ze eet eerst de toppen uit het gras. Wanneer ze behoefte heeft, graast ze dieper en eet ze de stengel mee, zo voorkomt ze pensverzuring. Door gras lang te laten staan, profiteer je maximaal van de groei. Op veel bedrij-

Bert Philipsen: 'Systeem vraagt veel van aanpassingsvermogen'

'Het is goed dat er eens vanuit een ander perspectief naar weidegang wordt gekeken', vindt Bert Philipsen, projectleider Koe & Wij. 'Het systeem van pure grazing vind ik boeiend en het past goed in een biologische bedrijfsvoe-

ring, maar het zorgt ook voor een rigoureuze aanpassing van het hele bedrijfsmanagement. Dat vraagt wel wat van de ondernemer. In dit soort systemen moet de veehouder in staat zijn zich aan te passen aan de omstandigheden, zoals het weer. Nederlandse veehouders zijn juist gewend om alles te kunnen beheersen, maar met dit systeem moet je er tegen kunnen dat de bedrijfsstandaardkoe, de bsk, zomaar een paar punten kan zakken. Het quotumsysteem werkt daarbij belemmerend. Je kunt in een jaar zomaar 50.000 kg melk minder melk produceren door tegenvallende omstandigheden. Bedrijven die zwaar

gefinancierd zijn, kunnen zich dat niet veroorloven.'

'Ook de hoge grondprijs speelt een rol. Grond willen Nederlandse veehouders maximaal benutten. Daarom denk ik dat pure grazing bij een beperkte groep veehouders werkt. Zelf hoop ik dat we vanuit de praktijk wel een aantal elementen van het systeem kunnen oppakken. Hoe houden deze veehouders het gras smakelijk in de herfst, hoe benut je grasgroei het best? Graag zouden we onderdelen uit het puregrazingsysteem willen testen en toepassen om nieuwe beweidingssystemen voor de toekomst te ontwerpen.'

ven wordt tegenwoordig standweiden toegepast. Voordat de plant dan toekomt aan het stadium van maximale groei, wordt die alweer weggevreten. Wij werken juist met langer gras om die groei maximaal te benutten. En stel dat het gras aan de lange kant is, dan sterven de onderste bladen weliswaar af, maar dat is juist weer voeding voor het bodemleven. Er vormt zich een laag waardoor de grond niet uit kan drogen. In feite creëer je dan een miniregenwoud.'

Ondanks een rantsoen van louter gras blijft het ureumgetal binnen de juiste proporties, zo is de ervaring. 'Veehouders werken met ouder gras en met steeds minder kunstmest. Een ureumgetal van 30 wordt wel bereikt, maar echt te hoog wordt het niet', vertelt Bloemendal. Pure grazing zorgt ervoor dat er melk geproduceerd wordt als er gras groeit. In

het voorjaar voorkom je daarmee het inkuilen van gras en doordat de koeien veel buiten zijn, hoeft er nauwelijks mest te worden gereden. Dat scheelt arbeid- en loonwerkkosten. 'Met het systeem heb je nauwelijks graskuil nodig', vertelt Bloemendal. 'In de herfst en winter zijn de koeien oudmelkt of droog en hoeft het gras en de graskuil niet van topkwaliteit te zijn. Wanneer je dan voer moet aankopen, hoeft je geen hoogkwalitatief voer aan te schaffen, dat scheelt in aanschafprijzen.'

Andere grasmatsamenstelling

Het voordeel van het intensieve beweidingssysteem zijn de lage kosten. Nadelen lijken het klimaat en de hoeveelheid werk. Vijf keer per dag de draad verzetten is een hele opgave. 'Met de huidige winters kunnen de koeien prima uit de

voeten, koeien kunnen goed tegen kou', vertelt Bloemendal. 'Grasgroei en vertrapping van de zode kunnen in de winter wel een zorg zijn. Maar het gras dat groeit in de winter is wel sterk geconcentreerd gras. Gras beschermt zichzelf in de winter door zich een lager drogestofpercentage aan te meten. Het gras dat koeien opnemen is erg voedzaam.' Door het lange gras en de dichte graszode houden de weiden in de winter over het algemeen voldoende draagkracht om koeien ook 's winters te weiden. 'Maar grasland is geen parkeerplaats. Wanneer de koeien alleen maar in het land staan of liggen, kun je ze beter binnenhouden.'

De hoeveelheid werk valt volgens Bloemendal juist mee. 'Je verplaatst je werkterrein van binnen in de stal naar buiten, dat is een pluspunt. Daarnaast is er minder gras te kuilen en mest uit te rij-

Dirk Coomans: 'Pure grazing moeilijk haalbaar in Vlaanderen'

'Ik ken geen melkveehouders in Vlaanderen die het jaar rond dieren buitenhouden', vertelt Dirk Coomans van de Vlaamse overheid van het Departement Landbouw en Visserij. 'Volgens het sys-

teem van pure grazing moeten alle koeien in het voorjaar afkalven, terwijl melkveehouders vanwege de hogere melkprijs juist opteren voor zomer- en najaarskalvingen.'

'Wetgeving, zoals het nieuwe Mestdecreet, heeft als bijwerking dat koeien steeds vaker binnenblijven. De bemestingsnorm voor grasland is te laag en dierlijke mest moeten we daarom zo efficiënt mogelijk proberen in te zetten. Wanneer koeien buiten lopen, is de werkzaamheid van deze mest quasi nul. Bovendien is er bij intensieve begrazing in het najaar een

grotere kans op een hoger nitraatresidu.'

'De Vlaamse melkveehouderij is intensief. De ruimte is beperkt en duur en mestafzet is probleem nummer één. Er zijn veel melkveebedrijven die de derogatienorm hanteren. Bij pure grazing, met lagere producties per koe, zou men nog meer grond nodig hebben. We zijn in de voorlichting al tevreden dat melkvee graast van het vroege voorjaar tot de herfst, via bijvoorbeeld beperkt beweiden, en dat het overtollige najaarsgras wordt gevaloriseerd via een maaisnede.'

Padreigh French: 'Management belangrijker dan het weer'

'Meer dan 85 procent van de 20.000 bedrijven in Ierland werkt met pure grazing', vertelt Padreigh French, hoofd onderzoek van het Ierse graslandinstituut Moorepark. 'Door onze lage melkprijs moeten veehouders een systeem

hanteren dat zorgt voor een lage kostprijs per kilogram melk. Onze onderzoeken op het gebied van melkveehouderij zijn daarom sterk gericht op het verbeteren van grasrassen en op hoe we het seizoen van grasgroei kunnen oprekken.' 'Wij adviseren eens in de 24, 36 of 48 uur de koeien een nieuw perceel te geven. Onze doelstelling is niet een maximale grasopname, maar een maximale melkproductie per hectare. Wanneer je vaak een nieuw, klein perceel geeft, zie je dat de dominante koeien het lekkerste en meeste gras eten. Deze dominante koeien zijn doorgaans de grootste koeien die juist niet efficiënt melk produceren.'

'Gemiddeld ligt de productie in Ierland op 5500 kg melk met 4,10% vet en 3,50% eiwit. Een star quotumsysteem zorgde voor een bedrijfsgemiddelde van 55 koeien. Deze beperkte bedrijfsomvang is een extra stimulans om zo'n hoog mogelijke marge te halen per kilogram melk, vandaar het puregrazingsysteem. Bang dat door tegenvallende grasproductie het quotum niet volkomt, zijn we niet. Dan melken we de koeien gewoon veertien dagen langer door. Het weer is uiteindelijk veel minder belangrijk voor de melkproductie, een juist management speelt een veel grotere rol.'

den. Je bespaart juist werk omdat de koeien veel meer voor zichzelf zorgen.' Het zijn volgens Bloemendal overigens niet de winter-, maar de zomermaanden die het lastigste te managen zijn. 'In de zomer kan het gras sterk van samenstelling of opbrengst wisselen. Daar moet je mee leren omgaan en je moet niet in paniek raken wanneer je productie verliest. Om de melkproductie op peil te houden moet je zorgen dat je eenvoudig graskuil kan bijvoeren. Het bijvoeren van bijvoorbeeld maaskuil past minder goed binnen het systeem. Hoe meer je bijvoert, hoe meer de koeien daar op gaan rekenen.'

Volgens Bloemendal verandert de grasmatsamenstelling ook dankzij het intensieve beweidingssysteem. 'Op bedrijven die nu een aantal jaren het systeem toepassen, zie je de diversiteit en de kwali-

teit van de grasmatsamenstelling verbeteren. Meerdere grasrassen en klaver zorgen voor een gezonde grasmatsamenstelling, zodat koeien ook voldoende vitaminen en mineralen binnenkrijgen. Omdat de mest hoofdzakelijk afkomstig is van gras, verteert het ook beter en wordt het gemakkelijker opgenomen door de bodem.' Ook de koeien veranderen door het systeem, weet Bloemendal. 'Er komt meer kuddegedrag omdat er minder groepswisseling plaatsvindt. De kalveren worden tegelijkertijd geboren, groeien gezamenlijk op en komen gezamenlijk in het melkkoppel wanneer ze afkalven. Koeien kunnen ook ouder worden omdat ze meer bewegen. Voor een goede spijsvertering moeten koeien dagelijks minimaal anderhalve kilometer lopen. Ook zijn lichtere koeien in het voordeel, omdat zij minder onderhoudsvoer nodig

hebben en per poot minder kilogrammen dragen zodat ze minder vertrappen.' De helft van de veehouders die Bloemendal begeleidt, werkt biologisch. Maar ook voor de gangbare bedrijven biedt pure grazing perspectief. Of pure grazing financieel daadwerkelijk meer saldo oplevert in Nederland, is niet bekend. Daar is nog geen onafhankelijk onderzoek naar gedaan. Maar dat het systeem juist wordt toegepast in landen waar de melkprijs laag is, zegt volgens Bloemendal genoeg. 'Het vraagt een omslag in denken, maar ik denk dat we aan het begin staan van een verandering van weidegangssystemen in Nederland.'

Jaap van der Knaap

Wybe Kuperus: 'Focus op balans tussen koe en gras'

'Een bedrijf dat in Nieuw-Zeeland werkt volgens pure grazing voert honderd procent gras en geen krachtvoer, vertelt Wybe Kuperus, veevoedingsconsulent in Nieuw-Zeeland.' Ongeveer 75 procent

van de bedrijven volgt dit principe, maar dat is meer geweest. Nu voeren steeds meer bedrijven toch enkele kilo's krachtvoer bij omdat er vanwege de hoge melk- en grondprijzen meer koeien per hectare worden gehouden.'

'Het systeem past goed in Nieuw-Zeeland vanwege het lange groeiseizoen. In Nederland is het land meer vertrappingsgevoelig en staat de koe centraal bij de meeste bedrijven. Hier ligt juist de focus op de balans tussen koe en gras. Grasland is het hoofddoel, als je dat verwaarloost, zie je dat in je inkomen terug.'

'Je moet snel en goede beslissingen kunnen nemen en inspelen op het weer. In mijn werkgebied zitten bedrijven met 700 millimeter regen per jaar, maar ook met 7000 millimeter. Wanneer je niet de beslissing neemt om koeien van de weide te halen als er 's nachts 100 millimeter valt, kun je een heel stuk land verpesten.'

'De inrichting van het bedrijf met goede, korte looplijnen naar de melkput is belangrijk. Ook een wekelijkse wandeling door het land om de grasgroei en kwaliteit te beoordelen is belangrijk.'